

ВПЛИВ НОРМ ВИСІВУ І ДОЗ ДОБРИВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ КОРІАНДРУ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Тарасюк В.А. – кандидат с.-г. н., асистент

Безвіконний П.В. – кандидат с.-г. н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

Постановка проблеми. Агрокліматичні умови Західного Лісостепу сприятливі для вирощування багатьох ефіроолійних культур, таких як коріандр, фенхель, кмин, аніс. Ринок олійних і ефіроолійних насіння необмежений, крім того, дані культури є хорошими попередниками для багатьох сільськогосподарських рослин, мають фітосанітарну дію [1].

Можливості Західного Лісостепу в цьому напрямку не використовуються, а посівні площі під ефіроолійні взагалі не відведені. Важливою передумовою успішного культивування ефіроолійних культур є вивчення адаптивного потенціалу рослин [2].

Виробництво лікарських препаратів, косметичних засобів на основі фенхеля, кмину, анісу, коріандру, м'яти перцевої і інших, популярність їх в кулінарії і народній медицині зумовили стрімких зростання попиту на сировину. В останні роки виникла необхідність у збільшенні площ вирощування культур і їх інтродукції в нові регіони [3].

Основні матеріали дослідження. Польові дослідження з удосконалення технології вирощування коріандру, проводили впродовж 2019-2020 років у Кам'янець-Подільська філія ТОВ СП «НІБУЛОН». Дане господарство розміщене на території Хмельницької області, Кам'янець-Подільського району, село Привороття.

Ґрунт дослідного поля – чорнозем вилугуваний, малогумусний, середньосуглинковий на лесовидних суглинках. Вміст гумусу (за Тюріним) в шарі ґрунту 0-30 см становить 4,1 %. Вміст сполук азоту, що легко гідролізуються, (за Корнфілдом) становить 127 мг/кг (високий), рухомого фосфору (за Чіріковим) 167 мг/кг (високий) і обмінного калію (за Чіріковим) – 173 мг/кг ґрунту (високий). Гідролітична кислотність становить 22 мг-екв./кг, рН (сольове) – 6,2; ступінь насичення основами – 88 %.

Попередник – озима пшениця. Добрива вносили під передпосівну культивуацію, згідно зі схемою. З мінеральних добрив використовували аміачну селітру, подвійний суперфосфат і калійну сіль. Посів коріандру – І декада травня. Сорт – Янтар, середньоранній. Агротехнічні заходи загальноприйняті в даній зоні. Збирання посівів проводили механізовано і вручну. Повторність чотириразова.

Площа живлення коректувалася дозами добрив, нормою висіву, і впливала на проходження фенологічних фаз росту і розвитку рослинами коріандру.

Під час експерименту, сходи з'являлися на 12-15 день. Внесення добрив подовжувало міжфазні періоди і збільшувало період вегетації на 3-8 днів. Вплив азотних мінеральних добрив на лінійний ріст рослин починало проявлятися вже у фазі стеблуння. Саме з цього періоду спостерігався інтенсивний ріст коріандру і тривав аж до фази цвітіння; після цвітіння лінійний розвиток рослин, як правило, припинявся [4]. Зі збільшенням дози внесених добрив, перш за все азотних, спостерігалось все більше наростання листкової поверхні.

Період від сходів до повного дозрівання коріандру знаходився в межах 122-143 дні. Великий розмах коливань тривалості вегетаційного періоду обумовлюється відмінністю метеорологічних умов 2019 і 2020 років. Менша кількість тепла і велика кількість опадів подовжували вегетаційний період (2020), і, навпаки, більшу кількість тепла і менша кількість вологи скорочували період вегетації (2019 року).

Нестача азоту на початку росту і розвитку рослин помітно знижує врожай насіння сільськогосподарських культур [5]. У початковий період росту, до фази стеблуння, коріандр не висував високі вимоги до азотного живлення; найбільше він поглинав азоту в період від початку фази стеблуння до дозрівання насіння.

Внесення мінеральних добрив, насамперед азотних, дозволило збільшити показники елементів структури урожаю коріандру. Особливо при збільшенні рівня азотного живлення підвищувалася кількість плодів на одній рослині і маса 1000 насінин, а це призводило до більш високої врожайності насіння.

В середньому, за роки досліджень, врожайність була від 0,38 до 1,2 т/га, в залежності від досліджуваних факторів.

Так, у варіантах з нормою висіву 0,6 млн. шт./га схожих насінин посіви були більше засмічені бур'янами, ніж при високих нормах висіву, внаслідок чого рослини були сильніше пригнічені і розвивалися слабше. Більш висока продуктивність рослин коріандру спостерігалася при нормах висіву 1,0 і 1,4 млн. схожих насінин шт./га.

Максимальну врожайність отримали на варіантах з нормою внесення добрив $N_{135-180}$, $N_{135-180}P_{60}K_{60}$ і нормою висіву – 1,4-1,8 млн. шт./га. Подальше підвищення рівня мінерального живлення та завищення норми висіву культури було економічно і агрономічно неефективне.

Висновки. Досліди показали, що в умовах Західного Лісостепу можливо отримувати врожаї коріандру до 1,2 т/га. У наших дослідженнях внесення мінеральних добрив, насамперед азотних, стимулювало розвиток рослин, підвищувало врожайність коріандру. Добрива забезпечили значний приріст врожаю насіння в порівнянні з контролем.

Список використаних джерел

1. Юркевич Ю. Коріандр – попит збільшується. *Пропозиція*. 2007. № 9. С. 66–68.
2. Улянич О. І., Василенко О. В., Філонова О. М. Агроекологічні основи вирощування коріандру посівного та васильків справжніх. Київ : СІК ГРУП УКРАЇНА, 2013. 227 с
3. Гиренко М. М., Зверева О. А. Пряно-вкусовые овощи. ЮНИОН-паблік, 2007. 256 с.
4. Мироненко И. М., Числова Л. С., Стопычева Г. И., Блунова В. Б. Перспективы селекции кориандра. *Селекция и семеноводство*. 2002. № 2. С. 21–22.
5. Назаренко Л. Г., Бугаенко Л. А. Эфиромасличные, пряно-ароматические и лекарственные растения. Симферополь: Таврия. 2003. 201 с.